

Doc. Dr. Ur Zlatina: A klímaváltozás kihívásai – a 2024/25-ös termesztési évszak a búzában nagyon eltér az előzőtől. Jó termésre számítunk!

Автор(и): Растителна защита

Дата: 09.06.2025 Брой: 6/2025

A 2024/25-ös tenyészidőszak búzatermésének állapotáról, a várható hozamról, az éghajlatváltozás sajátosságairól, a bolgár búzanemesítés előtt álló kihívásokról, a precíziós gazdálkodásról és annak alkalmazásáról az aitoszi Nikola Nikolov fiatal gazda gazdaságában, valamint a Dobrudzsai szélvédő sávok jelentőségéről együttműködő professzor, Zlatina Ur doktornővel, a Szadovói "K. Malkov" Növényi Genetikai Erőforrások Intézet (IPGR) Nemesítési-Genetikai és Fajtafenntartási Osztályának vezetőjével beszélgettünk.

A 2025. május 30-án megrendezett Szadovói "Gazda Napján" Alekszjev főasszisztens gabonanövényes előadásában megjegyezte, hogy idén az ország állományainak mintegy 90%-a nagyon jó, sőt kiváló állapotban van. Ha nincsenek éghajlati meglepetések, számíthatunk-e magas hozamú évre?

– Sajnos Bulgáriában nem vezetnek pontos statisztikákat egyes növények és régiók megfigyelése alapján, de a meteorológiai feltételek, pontosabban a hőmérséklet és a csapadék elemzése alapján, amelyek meghatározóak a búza fejlődésére nézve, elmondható, hogy ez a tenyészidőszak nagyon különbözik az előzőtől. Idén áprilisban több napig tartózkodtak a negatív hőmérsékletek, ahogyan a hó is. Ez az időszak egybeesett a szárhasadás fázisával, és talán a legkorábbi fajtáknál a szárnyújtás kezdetével. A későbbi kedvező feltételek – csapadék és emelkedő hőmérséklet – előfeltételt teremtettek több oldalhajtás képződéséhez, ami kompenzálhatja a fő kalász esetleges károsodásából eredő veszteségeket. Az állományok egy részében rozsa figyelhető meg, ezért a gazdáknak odafigyelniük kell. Még van idő a betakarításig, és remélem, a feltételek közel optimálisak lesznek, és magas hozamokat érünk el. Szeretném emlékeztetni, hogy az elmúlt években Dél-Bulgáriában decemberben, januárban és februárban szinte nem is jegyezték fel negatív napi átlaghőmérsékletet és fagyokat március közepére és végére.

A "K. Malkov" IPGR bolgár búzanemesítése részt vesz mindkét platformon – a Porucsik Gesanovo falu melletti "A búza útja" és az aitoszi "Mezei Nap" rendezvényen is. Mely fajtákat vetették be a Dobrudzsában, és hogyan teljesítettek a versenyképes nyugati fajtákkal szemben?

– Aitoszban a Szadovói IPGR legújabb közönséges őszi búzafajtáit vetették be – Sashets, Yailzla, Farmer, Gizda, Blan, Pobeda, valamint a Rozhen tritikále fajtát. A Porucsik Gesanovo falu melletti "A búza útja" platformon ugyanezeket a Szadovói IPGR legújabb közönséges őszi búzafajtáit vetették be, de tritikále nélkül. Még túl korai lenne megmondani, hogyan teljesítettek; várjuk meg a betakarítást, hogy pontos adatokkal rendelkezünk.

Csak annyit mondhatok, hogy jól regenerálódtak a késői fagyok után, és folytatták fejlődésüket.

Mik a modern bolgár búzanemesítés fő kihívásai?

– A bolgár búzák számos előnnyel rendelkeznek – kiváló minőségűek és magas hozamúak. Az évek során többször is kijelentettem, hogy számomra elsődleges szempont a minőségi búzafajták, amelyek termékenységi

potenciáljukat tekintve nem maradnak el az alacsonyabb minőségű fajták mögött. Ezek képesek kielégíteni mind a búzatermesztők, mind a pékipar igényeit. Az ilyen búzából nyert liszt alkalmas minőségi kenyér előállítására mesterséges javítók és tartósítók használata nélkül. Ez csökkenti az allergiák kockázatát rájuk nézve. Az erős búzák, amelyek magas gluténtartalommal rendelkeznek, szintén szolgálhatnak az alacsonyabb minőségű fajtákból nyert liszt javítójaként. Ily módon minőségi búzaszem lehetőséget kínálhat a bolgár fogyasztóknak, a Balkánnak és a világpiacnak.

Sajnos nincs különbség az A csoportba tartozó kiváló minőségű búzák és az alacsonyabb minőségű, B csoportba tartozó, úgynevezett "takarmány" búzák ára között. Ilyen kifejezés nem létezik, de néhány termelő és külföldi cég képviselője használja. Véleményem szerint állami politika szükséges a minőségi gabonatermesztés ösztönzésére. Előnyük, hogy a nemesítési folyamat azon feltételek mellett zajlik, ahol termesztik őket. Ezek a búzafajták legalább 5-6 éves értékelésen estek át azon szervezetnél, ahol létrehozták őket, majd 3 éves tesztelésen az ESCAA-nál. Ez mind természetes, mind a nemesítők által bizonyos tulajdonságok – hozam, minőségi mutatók, szárazságtűrés és téli keménység stb. – szerinti célzott szelekció. 10 év után jobban alkalmazkodtak feltételeinkhez a külföldi fajtákhoz képest, amelyek számára újak a feltételek.

Meséljen nekünk Nikola Nikolov mérnök új technológiáiról, aki gazdasága adott otthont az aitoszi "Mezei Nap" rendezvénynek

– Nikola Nikolov gazdaságában a digitalizáció és az automatizálás minden folyamatban tény. A "Precíziós Mezőgazdaságra" támaszkodik, egy olyan technológiára, amely lehetővé teszi a termelők számára, hogy a művelhető területeket megfelelően kezeljék a térbeli differenciált információk alapján. A *precíziós mezőgazdaság* nagy potenciállal rendelkezik a gazdasági és környezeti előnyök kifejlesztésében, amelyek a víz, műtrágya, növényvédő szerek, munkaerő és felszerelés használatának csökkentésében nyilvánulnak meg. A megközelítés lényege, hogy a mezőgazdaságban a megfelelő menedzsment döntéseket a mező változó jellemzői alapján hozzuk meg, és maximális hozamokat érjünk el. Nikola Nikolov növényi növekedési indexeket, a közelgő meteorológiai feltételek műholdas elemzését és a növényvédelem optimális időpontjainak előrejelzését használja, ami lehetővé teszi, hogy a vetéstől a betakarításig terjedő költségeket csak a gyomirtás, kártevők és betegségek elleni védekezéshez szükségesekre csökkentse, és ezeket a szabványos költségek 20%-ára csökkentse. Kombinált műveletek és modern gépek használatával eléri a mezőgazdaság legnagyobb költség-tételének, nevezetesen az üzemanyagnak a csökkentését is – korábban 6-7 liter volt, jelenleg már csak 4-5 liter holdanként. Mindezek, valamint a modern precíziós mezőgazdaság számos egyéb előnye, amelyeket az aitoszi fiatal gazda munkájában alkalmaznak, szintén hozzájárulnak a környezetvédelemhez, a természet

helyreállításához és a talaj fenntartásához. Jelenleg a smart farming alkalmazásán is dolgoznak, és fejlesztésekre számítunk.

A mezőgazdaság egy integrált rendszer, amelyben minden elem különleges gondot igényel ahhoz, hogy fenntartható vagy hosszú távú eredményeket érjünk el. Ezért az elmúlt években olyan témák, mint a biodiverzitás megőrzése és a talaj egészsége, alapvető fontosságúak voltak a növénytermesztés általános megközelítésében. Nemrég a Dobricsben megvitatták a szélvédő sávok állapotát és finanszírozását. A Mezőgazdasági és Élelmezési Minisztérium adatai szerint a búzatermesztésben ezek a szélvédő sávok 10% és 20% közötti hozamnövekedést eredményezhetnek. A csernozjom megőrzése, a biodiverzitás és a nedvességmegtartás előnyei több mint egyértelműek. Ön szerint ezeknek a létesítményeknek a helyreállítása sikeres lépés lesz az éghajlatváltozás elleni küzdelemben?

– A szélvédő sávok helyreállítása elengedhetetlen, és jelentőségük jól ismert. Megakadályozzák vagy csökkentik a növényeknek kitett stresszt, és ennek eredményeként nem regisztrálható hozamcsökkenés. Csökkentik a széleróziót, megőrzik a nedvességet a talajban és megőrzik a feltételeket az egész ökoszisztéma számára. Beruházásként ez a intézkedés meglehetősen költséges, és talán a támogatások segítenek a sávok fenntartásában és helyreállításában. Ezek nem "egy egészet" alkotnak a művelhető területtel.